

Lectures a la vora de l'abisme

El novel·lista danès Mikkel Birkegaard ha aconseguit debutar amb un èxit insospitat en el panorama de la literatura mundial amb *Els llibres de Luca*, una obra amb una trama inquietant al voltant dels poders més secrets i ocults que amaga la lectura.

«Al principi existia el qui és la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu.» Així, amb aquest inici tan brillant i suggerent, comença el millor dels evangelis que, al meu parer, s'ha es-

crit mai, l'evangeli segons Joan. I és que, ja des de temps immemorials, sembla que l'ésser humà ha intuït amb major o menor seguretat una essència estranyament poderosa en la paraula, una essèn-

cia insondable però tangible i alhora capaç de determinar i influir en la percepció de les relacions que mantenim amb el nostre entorn més immediat i amb els nostres congèneres, una mena de poder, al capdavant, capaç d'afaiçonar i de subjugar el món al seu antull. Vist des d'aquesta perspectiva, podríem arribar a la conclusió que només existeix allò que pot ser expressat a través de la paraula, allò que és susceptible de ser encabit dins dels seus motlles. Però, imaginem per un moment que tot el que acabem d'afirmar sobre el poder de la paraula fóra cert: què passaria, doncs, si una elit organitzada, si un nombre reduït de lectors amb una sensibilitat o un do especial tinguera el domini absolut d'aquest poder enigmàtic de la paraula, i més en concret quan la paraula es concreta a través de la lectura? Aquesta situació tan fascinant constitueix l'eix principal al voltant del qual giren la trama i els personatges de la novel·la de Mikkel Birkegaard. En *Els llibres de Luca*, el novel·lista danès ens relata la història de Jon Campelli, un jove advocat amb un èxit relatiu en la seua professió que, de cop i volta, descobreix que posseeix aquest do tan especial arran de la mort de son pare, Luca, el propietari de la llibreria de vell Libri di Luca ubicada a la ciutat de Copenhaguen. El descobriment del do inusual que es manifesta

ELS LLIBRES DE LUCA

MIKKEL BIRKEGAARD

TRADUCCIÓ DE CAROLINA MORENO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 170

442 PÀGINES / 978-84-9824-424-3 / 20 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

a través de la lectura i l'herència de la llibreria que regentava son pare marquen un punt d'inflexió en la seua vida i el

conduïxen a tot un seguit de situacions inesperades – i, a vegades, un xic massa inversemblants – que canvien de manera dràstica el seu destí. El jove advocat es veu empès a investigar un complex entramat de morts en estranyes circumstàncies, d'amenaçes anònimes i de fenòmens irracionals que van succeint al seu voltant a un ritme vertiginós. Només així podrà anar lligant, un rere l'altre, tots els caps solts del seu passat. Amb aquesta novel·la, Mikkel Birkegaard, a més de desvelar-nos amb una imaginació digna d'elogi les entranyes més obscures de les paraules, realitza una reflexió esmolada i lúcida sobre l'ús del poder absolut en mans de l'ésser humà i la seducció desmesurada que aquest és capaç d'exercir sobre les persones sense escrúpols. No obstant això, la novel·la no planteja en cap moment una dicotomia maniquea entre les forces del bé i les del mal ni tampoc dibuixa uns personatges mancats de contradiccions, simplement es ceneix a mostrar al lector els dubtes i els anhels d'un protagonista que es veu immers en una lluita gairebé inhumana, la lluita per descobrir la veritat a través dels senderis abissals de les paraules.

□ Salvador Ortells Miralles
Letres Valencianes, n° 28

Intriga internacional

Continuen les desventures de José Espinosa, un pobre desgraciat que durant la postguerra civil es veu obligat, per un grup de nazis refugiats a Espanya, a emprendre la recerca d'un tresor ocult en ple segle XIII a gairebé un continent de distància.

EL RETORNO A NOVOGOROD II

MATZ MAINKA

124 PÀGINES / 978-84-96730-47-2 / 17 EUROS

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2010

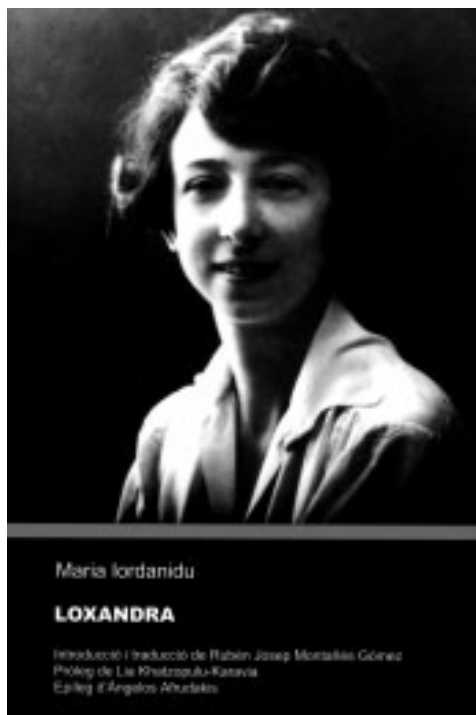
Com ja ens feia intuir el primer volum de la sèrie –ressenyat al número 25 de *Lletres valencianes*–, és en aquest segon on la història cobra més intensitat i on l'esperpent d'algunes escenes, ridícules però no per això menys creïbles (tot al contrari), assoleix les alçades que li havíem vist a l'autor en altres obres. En aquell episodi inicial descobríem que un tresor es va ocultar l'any 1242 a Novogod, i que l'única pista per trobar-lo estava amagada en un crucifix de fusta que reapareixia el 1941 en mans d'un soldat de la *división azul*. A Madrid, un grup de nazis absolutament destrossats –que sens dubte hauria fet millor jubilant-se a l'Amèrica del Sud o alguna cosa així– s'assabentava de la descoberta i empenia la recerca de les riqueses. Per això obligaran Espinosa a emprendre el viatge amb ells i trobar allò que busquen. I és José Espinosa, precisament, un personatge que resulta ací molt més reeixit i lloable: situacions com el comiat de la seua dona o l'intent de salvar la vida d'un soldat enemic fan que l'empatia amb qualsevol lector augmente, per no esmentar l'embolic en què es veu immers, essent, al capdavant, un tipus vulgar enmig de circumstàncies tan extraordinàries com desesperades. Només aquest aspecte afavoreix increïblement el resultat global dels dos àlbums, que llegits ara

com una sola història guanyen molt. Però si hi afegim que la documentació històrica que maneja l'autor sembla igual d'impecable com sempre i que les escenes esperpèntiques que caracteritzen els seus punts àlgids retornen amb tota la seua força, el balanç final no pot ser cap altra cosa que positiu.

Al·lucinants i memorables són diverses seqüències: la confessió de Concha, muller d'Espinosa, que en una sola pàgina i amb precisió quirúrgica retrata la situació absolutament humiliant de la dona a l'època; el viatge del grup de nazis fent-se passar per suïssos a bord d'un vaixell que durant la Segona Guerra Mundial havia estat un Liberty Ship –és a dir, utilitzat per l'exèrcit enemic– i la troballa d'un camp de mines aquàtiques alemanyes que han de fer detonar per llei a tirs des de la coberta de la nau; o el sorprenent desenllaç, amb Espinosa pràcticament sol després d'una autèntica matança humana i en la situació totalment incerta en què acaba. L'epíleg, amb dos protagonistes sospitosament semblants a Stan Laurel i Oliver Hardy en plena actualitat, reforça tant el caràcter punyent i el desencís de la ironia de l'autor com la seua capacitat per prolongar una intriga amb sol·lència contrastada.

Constantinoble, la ciutat que fou

Panait Istrati convoca el lector amb la seducció i l'espontaneïtat pròpies del millor contista oriental. Al voltant de la llar, o d'un aiguardent, tres històries –contades per un alter ego imaginari, Adrian Zograffi– aprofundeixen amb saviesa i humanitat en les dimensions més extremes de l'ànima humana.

LOXANDRA

MARIA IORDANIDU

INTRODUCCIÓ I TRADUCCIÓ DE
RUBÉN JOSEP MONTAÑÉS GÓMEZ

COL·LECCIÓ «SENDES», 13

245 PÀGINES / 978-84-8021-726-2 / 18 EUROS

PUBLICACIONS DE LA UJI, CASTELLÓ, 2009

Loxandra, la primera i més cèlebre novel·la de Maria Iordanidu, és un dels testimoniatges més representatius de l'hel·lenisme d'Àsia Menor, i més en concret, del de Constantinoble. De manera que el lector que pertany a unes terres, uns paisatges o unes pàtries perdudes li serà més fàcil la identificació. La tria d'Iordanidu és l'autobiogràfica, des d'una posició senzilla i lineal o, potser, ni tan sols és una tria, sinó un resultat, una necessitat interna de l'autora. *Loxandra*, un text espontani d'amor i nostàlgia, és, tanmateix, la menys autobiogràfica, on l'autora reconstrueix un món que a penes va viure en persona: la Constantinoble grega de la segona meitat del XIX i el primer quart del segle XX. L'argument de l'obra, organitzat de manera senzilla, és la vida de Loxandra –l'àvia de l'autora: una constantinopolitana pletòrica i tendra, amb un pro-

fund amor per la vida i una confiança cega en aquesta. Tanmateix, juntament amb Loxandra i amb el mateix pes que aquesta, la Constantinoble grega constitueix un personatge cabdal del llibre: la ciutat policroma en què tot de llengües, de cultures i de religions s'aplegaven, però on la convivència no era sempre harmònica. I el que podria ser la mera exposició de records d'infantesa de Maria Iordanidu tenyits d'una patina de costumisme, adquireix una dimensió de relat històric indiscutible. Ara bé, la història esdevé microhistòria perquè ha d'encabir-se dins la llar i, més encara, dins la cuina de la protagonista. Per això, si hi ha una característica definitiva de *Loxandra* és que l'exercici d'evocar es fa des d'uns ulls de dona. I el que s'hi descriu és el món de les dones de l'època o, si més no, de la gran majoria, és a dir, el món familiar, de la quotidianitat material de la llar. I aquesta vivència femenina de la història es narra amb un realisme intel·ligent, ja que el caràcter fort i la personalitat de Loxandra no traurà que es comporte de manera distinta a com efectivament ho feia, en línies generals, una dona del seu temps. És el mateix realisme que opera en el llenguatge col·loquial i la profusió de diàlegs emprats per a parlar d'aquest «món petit» de la cuina, de la llar de

Loxandra, tot ben esquitxat d'una temperada fraseologia popular d'origen urbà i d'una fina ironia. Al capdavant, una escriptura que gaudeix de la vivesa i de la familiaritat de la llengua parlada. Fet i fet, *Loxandra* –com tota la bibliografia de Iordanidu– es podria considerar com a «llibres del gran públic», llibres que tenen una bona acceptació en tots els nivells socials i culturals, en totes les edats i nacionalitats. No debades, les obres de Maria Iordanidu, a més de l'èxit comercial que van conèixer a Grècia, han estat traduïdes a bastants llengües estrangeres. I encara les seues primera i tercera novel·les han estat portades a la televisió, adaptades a sèries, estimades per un públic encara més ampli, especialment *Loxandra* per la vivesa, l'humor, l'agilitat i el poder escenogràfic del llibre.

□ *Alicia Toledo*
Lletres Valencianes, n° 28

My Darling Ernestine

L'any 1936 comença aquest relat d'intriga que s'estendrà per escenaris com Louisiana, Casablanca o les illes Canàries, on el personal viatge a l'infern dels protagonistes, Roger Everett i Dorothy Watson, es desenvoluparà en paral·lel a la caiguda de la democràcia espanyola.

RAPIDE!

ÁNGEL MUÑOZ

176 PÀGINES / 978-84-96730-52-6 / 18 EUROS

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2010

Entre les pàgines de *Rapide!* hi ha moltes coses que no són allò que semblen. Si bé la història comença amb l'aparent protagonista absolut, Roger Everett, encarant la figura d'un detectiu aficionat a allò sobrenatural —que s'intueix fins i tot avançada a l'època—, més tard el pes de l'acció recau sobre Dorothy Watson, la seua acompanyant, i especialment sobre la tètrica Diana Pollard, que es dibuixa com un personatge incorporat de passada i acaba resultant dels més sinistres de tota la funció. Educada en un col·legi de monges juntament amb Dorothy, allò que en principi era una referència passatgera i gairebé humorística a la seua relació aleshores acaba revelant-se com una obsessió de primera magnitud que descobreix l'amor lèsbic que va existir entre totes dues i fins a quins extrems pot arribar Diana per recuperar-lo. És com la crònica d'una mort de la innocència contada a través de tòpics subvertits de gènere negre, un relat que, astutament, traça un paral·lelisme entre la caiguda personal dels protagonistes i la del règim democràtic a l'Espanya d'aleshores.

El que més crida l'atenció és, sens dubte, el dibuix: amb un traç clar, l'excel·lent sentit de la planificació, de la narració i de la fluïdesa visual en són les principals virtuts. Com si fóra un fill bastard

de Josep Renau i Cully Hamner, l'autor combina l'impacte visual del cartellisme amb la contundència i eficàcia narrativa dels traços gairebé geomètrics. I tot això fa que, més enllà de qüestions discutibles —com ara anomenar reiteradament Lovercraft a Lovecraft, repetir notes a peu de pàgina o afegir al conjunt un apartat final que pot resultar tan aclaridor històricament com massa explícit per a qui simplement no en volia saber més—, la sensació de trobar-se davant d'una obra sòlida siga la predominant. Resulten especialment colpidores les aparicions de Franco en forma de bèstia al·legòrica que duu a terme accions absolutament quotidianes o la utilització dels noms en clau que es feien servir a l'època per encobrir persones o organitzacions feixistes: «*Miss Canarias*» per referir-se al mateix Franco, «*Café*» per expressar «*Camaradas, Arriba Falange Espanyola*» o la inefable «*Operación Ernestina*» per encobrir el viatge que en realitat duria Franco des del refugi insular als centres de poder, un trajecte que realment es va dur a terme... tot i que, com Muñoz ens aclareix amb tota mena de detalls, no fou en les condicions exactes que ell mateix narra al llarg d'aquest volum, de lectura engrescadora i més que aconsellable.

□ Felip Tobar
Lletres Valencianes, n° 28

Els nòmades de la música

La Pirueta és una novel·la que viatja entre el deliri i la realitat i que destil·la passió pel jazz, la música gitana i la vida nòmada. Tenint de fons el sentiment de desarrelament cultural i l'odissea balcànica, el misteri i obsessió s'hi ajunten envoltats d'uns ambients oníric i eròtics molt aconseguits.

LA PIRUETA

EDUARDO HALFON

XIV PREMIO DE NOVELA CORTA
JOSÉ MARÍA DE PEREDA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA»

145 PÀGINES / 978-84-92913-22-0 / 10 EUROS

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2010

Els lectors que coneguen l'obra de Halfon, veuran com en *La Pirueta*, Premio de Novela Corta José María de Pereda, l'autor reprén les passes del pianista serbi Milan Rakic, ja anunciades en el capítol «Epístrofe» de la seua novel·la *El boxeador polaco*, publicada també per Pre-Textos en 2008.

Aquest jazzista enigmàtic és l'excusa perquè el protagonista de *La Pirueta*, també oriünd de Guatemala, deixe el seu país i la seua companya i emprenga un viatge obsessiu per racons insospitats de l'antiga Iugoslàvia, darrere de les passes d'aquest músic.

Inspirat per totes les postals que li envia el seu amic Milan, Eduardito, així es diu el protagonista, d'origen jueu-guatemaltec, com el mateix Halfon, inicia un periple de viatge i insomni, el qual, si el llegim en clau realista, ens deixa ben desconcertats, per tot allò que té el

relat d'increïble, d'extrem i d'exagerat en el sentit més íntim de novel·la negra o de misteri. I dic això pensant en el llibre d'Antonio Muñoz Molina, *El invierno en Lisboa*, novel·la que m'ha evocat la literatura de Halfon. En totes dues conviuen elements com ara: el jazz; els bars; el fum del tabac; els clubs; el whisky; les xiques guapes i irresistibles; la nit; els barris perduts; les fàbriques reconvertides en locals foscos, en tots els sentits de la paraula, i les persecucions misterioses i eròtiques, així com altres demés tòpics del cinema entre «*desesperadas noches de Bergman e insomnio*». I tornant a la història de *La Pirueta*, és aquest un relat que neix en i de l'amistat, i que la supera per viatjar molt lluny i traspasar fronteres. És així com a partir de petits relats inspirats per les targetes postals que Eduardito rep de Milan, anem coneixent històries de la cultura i de la música gitana, i llegendes, algunes més creïbles que altres, però totes elles lligades per un fil comú: la recerca d'una identitat, la d'un pianista de mare sèrbia i pare gità, que vol tornar als seus arrels i esborrar els límits entre gèneres musicals, aquells límits traçats per les mateixes «*líneas ideológicas y religiosas que fraccionan al mundo y lo van tornando más inmundo*».

Escrita amb un prosa elegant i senzilla, el llenguatge suggerent de Halfon contribueix a crear uns ambients insòlits i uns personatges quasi de conte de terror que deixen el lector al bell mig d'un viatge al·lucinant que acaba de manera enigmàtica i commovedora.

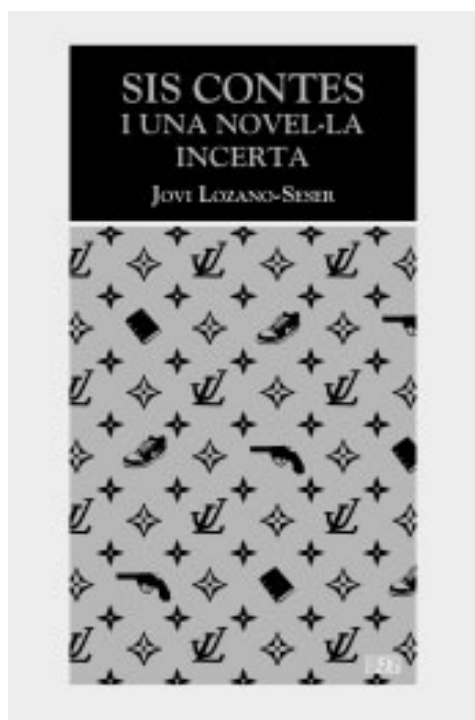
Relat, podríem dir febril, com d'un malson que es deixa entendre millor cap al final de la novel·la, *La Pirueta* és una història d'històries inconnexes, de relacions personals estrambòtiques, i d'un diàleg interior agitat que no deixa en paus el seu protagonista, tot empentant-lo entre el somni i la realitat cap a tot allò que el puga apropar al seu amic, per perillós i desafiant que sembla.

És també en aquest final on Halfon arrodoneix la creació d'una atmosfera eròtica i misteriosa digna d'esmentar, així com d'uns ambients detallats a la perfecció, on el lector no té treva possible perquè com el mateix autor escriu: «*a veces la esperanza puede más que el miedo*».

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, n° 28

Esbós per a un llibre

Dedicar-se al món de les lletres, en aquest país nostre, és un objectiu que exigeix una bona dosi de fe. I com quasi tots els oficis del món, el fet de ser escriptor, exigeix un camí d'aprenentatges on posar en pràctica, amb encerts i errades, la destresa literària. *Sis contes i una novel·la incerta* és un recull on podem descobrir el bastiment de una nova veu literària del panorama valencià.

SIS CONTES I UNA NOVEL·LA INCERTA

JOVI LOZANO-SESER

COL·LECCIÓ «DE 6 A 96»

154 PÀGINES / 978-84-92763-16-0 / 11 EUROS

EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2010

«Escriure malgrat tot, malgrat la desesperació. No: amb la desesperació (...). Escriure és tractar de saber allò que u escriuria si u escriguera». Aquesta cita del llibre *Escriure*, de Marguerite Duras, encapçala les primeres pàgines d'aquest obra. I el fet d'escriure, malgrat la desesperació que per alguns suposa, és la vocació que s'ha revifat en els darrers anys en Jovi Lozano-Seser. Tal i com, confessa el propi autor en les planes introductòries, des de fa un any ha tornat a reprendre aquell instint que es despertar en la seua adolescència, però que durant uns anys va decidir deixar de banda. Fruit d'aquelles primeres experiències, i d'aquesta revifada actual, és *Sis contes i una novel·la incerta*, un recull de narracions curtes guardonades per diferents en diferents premis convocats per entitats municipals.

Un dels camins més freqüentats per arribar a assolir l'ofici d'escriptor és l'inici per la narrativa curta. Tal vegada, alguns pensaran que aquest gènere pot oferir més avantatges per encetar aventures literàries, i d'altres consideren que a més aquest tipus de narracions compten amb més convocatòries literàries arreu del nostre territori lingüístic. Per tant, no sabem si és primer l'ou o la gallina, si l'escriptor tria el conte per que és un gènere on es troba més distés o perquè és on ha més possibilitats de veure l'obra publicada. Però, el ben cert, és que la narrativa curta moltes vegades rep injustament consideracions d'obra menor, un fet que no s'ajusta gens ni mica a la realitat, i com a mostra només anar ben a prop per comprovar els excel·lents autors que han escrit en la nostra llengua i que han abastat èxit internacional.

I endinsant-nos en el contes «incerts» d'aquest llibre podem intuir la presència d'una nova veu narrativa dins el panorama valencià. D'aquest a forma, les primeres narracions, «El passeig», «Oblidar les flors» i «Vaig», desprenen el regust dels experiments adolescent amb les lletres. Posteriorment, podem llegir altres històries com «Una hora en la vida de Marwan Chamut», «La senyora Marta i l'apocalipsi» o «Intuïció», on el realisme i un ritme narratiu encertat

desperta algunes pors i reflexions que suren en les societats occidentals. Finalment, la narració curta que tanca el recull, «Esbós per a una improbable novel·la històrica», s'endinsa en les trames editorials que envolten la creativitat, dosificant la ironia i oferint un retrat parodiat d'allò que s'amaga darrere dels negres secrets creatius. Aquesta improbable novel·la és tal vegada el punt àlgid on podem albirar un major grau de maduresa del bastiment de l'escriptor.

En conclusió, ens trobem amb un llibre on la línia cronològica de la seua creació, reflecteix el creixent qualitatiu i de saó literària de l'autor. Per un altra banda, més enllà del contingut textual també cal destacar una original coberta que contrasta amb unes il·lustracions gens coherents amb l'estil del llibre.

□ Ricard Peris
Lletres Valencianes, nº 28

Un relat espill de vides errants

Yiyun Li és una autora amb valentia alhora de parlar dels seus orígens amb dolçor i cruesa. Narradora hàbil i excepcional, crea sovint uns personatges inoblidables i sempre juga net en els terrenys més dolorosos: les emocions i les relacions familiars.

LES PORTES DEL PARADÍS

YIYUN LI

TRADUCCIÓ D'EMMA PIQUÉ

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 176

414 PÀGINES / 978-84-9824-425-0 / 21,90 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

Davant la injustícia i el patetisme amb què han conviscut tantes generacions de xinesos, no hi ha millor resposta que l'humor, la senzillesa i la humanitat amb què Yiyun Li –Pekín, 1971– retrata la Xina dels anys setanta. Prova d'això és aquesta novel·la, publicada en anglès com *The Vagrants*, i ara publicada en Edicions Bromera amb la traducció d'Emma Piqué i sota un títol ben poètic i irònic: *Les portes del paradís*.

En ella, Li mou els fils d'una galeria nombrosa de personatges ben humana i inoblidable, i ho fa amb un sisé sentit, tot entrelligant destins i històries amb destresa i decisió. Una *savoir faire* que em recorda allò que diu l'escriptor xinès Mo Yan quan comenta que els autors xinesos es diferencien dels occidentals en què representen la psicologia dels personatges mitjançant el seu llenguatge i els seus actes, mentre que els estrangers

(els occidentals) descriuen directament la psicologia de cadascú.

En aquest «paradís» i entre finals de 1978 i principis de 1979 vuitanta mil persones viuen amuntegades a la petita ciutat de Muddy River. Gran part d'elles és gent anciana i solitària que, sense oblidar les seues creences religioses i la tradició confucionista, ha viscut de ple l'esplendor i la derrota de la Revolució Cultural i la seua conseqüent repressió.

Entre tràfecs quotidians i petites rutines obreres, la galeria de personatges que entrellaça Li viu sotmesa i esporuguida en un ambient tan tens, fràgil i cruel que les dilacions, el menyspreu i el vandalisme s'apoderen de les seues vides i on la roda de la fortuna mostra més duresa que no pas ocasions de joia.

Dins d'aquest trencaclosques, el lector va fent coneixença de desenes de vides que comparteixen misèria, desgràcies i algun moment aïllat de joia, però sobretot, entra en la vida de persones que saben fent front al destí amb una riquesa espiritual que ens deixa bocabadats. És en aquests ambients de pobresa i repressió política, i al bell mig d'una ciutat anodina, industrialitzada, contaminada i lletja, on Li recrea els seues personatges per fer-los reaccionar, dubtar, estimar, traïr o decidir davant els dilemes i les proves de foc que els posa el destí.

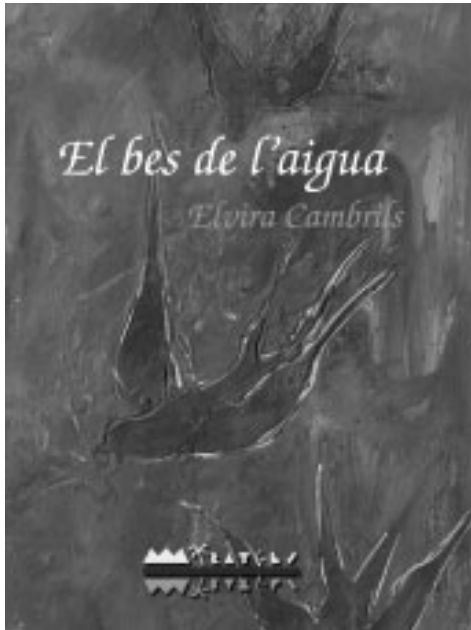
Però al marge dels personatges, que són magnífics, el millor valor de la literatura de Li és, al meu parer, la seua manera coratjosa i natural, gens forçada, de contar la desgràcia i el gran poder visual i narratiu amb què ho fa, com ja s'ha demostrat en les pel·lícules que han inspirat els seus llibres anteriors.

En aquesta ocasió, Li arredoneix de nou el relat amb un llenguatge directe i equilibrat on l'adjectiu just i mesurat aconsegueix unes descripcions belles i commovedores per la senzillesa d'un llenguatge depurat de tot artifici. A més, els diàlegs entre protagonistes són contundents, sense embuts, i tan sincers, que de vegades fereixen i trasbalsen, però d'altres, reconforten i treuen a la llum el millor de les persones, com ara la rebel·lia contra la injustícia, les il·lusions, o la saviesa ancestral amb què els xinesos han sabut temperar el geni i suportar allò insuportable.

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, nº 28

Espectora d'espectors

Maria Sendra és una dona feminista i d'esquerres entestada en escriure una novel·la sobre una dona ben pareguda a ella, Maria Cambrils. Al llarg de més de quatre-centes pàgines els lectors viatjaran entre dos temps, l'actual i el primer terç del segle XX, en dues històries assonants que es desenvolupen en un poble menut de la Marina Alta.

EL BES DE L'AIGUA

ELVIRA CAMBRILS

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 19

463 PÀGINES / ISBN 978-84-9904-035-8/ 16 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2010

«Per fer front a l'espectura cal ser més fort que ú mateix, cal ser més fort que allò que s'escriu», sostenia la novel·lista Marguerite Duras en el seu cèlebre llibre *Escriure*, on a més de parlar de la necessària soledat dels espectors, apuntava la bravesa amb la que els novel·listes deuen encarar les seues obres: «No és sols l'espectura, allò escrit, també els crits de les bèsties de la nit, els de tos, els vostres i els meus, els dels gossos».

El bes de l'aigua és una novel·la sobre espectores on es narren les vivències de dues dones separades per vora vuitanta anys d'història. El llibre es mou entre dos temps, l'actual –on Maria Sendra és la protagonista–, i la II República on la nostra protagonista és l'autora d'una novel·la que té com a personatge principal Maria Cambrils, altra espectora feminista.

El desig de Maria Sendra per escriure un llibre sobre Maria Cambrils és el fil

argumental d'una novel·la que pretén recuperar episodis de la història d'inicis dels anys trenta en un menut poble de la Marina Alta. Assaltada per una desenfrenada curiositat pel seu personatge, Maria Sendra s'endinsa en la recuperació de la memòria històrica a través de les poques fonts orals que queden vives al poble i que li permeten anar dibuixant el perfil de l'heroïna de la seua novel·la. L'escriptora projecta una novel·la de memòria històrica on pretén recuperar els episodis més rellevants que ocorregueren els mesos anterior a les eleccions del 1934. El llibre arreplega les tensions viscudes en aquest menut poble, tibantors socials segurament extrapolables a altres pobles de la geografia valenciana. Al voltant del fil argumental s'aborden també altres temes recurrents que conformen els dilemes sempre existencials de la nostra naturalesa humana, així com són l'amor i la mort viscudes en primera persona pels seus personatges. És tracta d'una novel·la complexa, plena de històries totes elles connectades i amb un ampli repertori de personatges que a poc a poc van unint les peces del trencaclosques de la memòria d'un poble. En una altra cronologia es desenvolupa la història de la nostra protagonista, l'escriptora Maria Sendra. Al igual que la protagonista de la seua novel·la, es

una dona valenta i independent, preocupada per la llengua i pel territori, involucrada en moviments socials en pro d'un món més habitable.

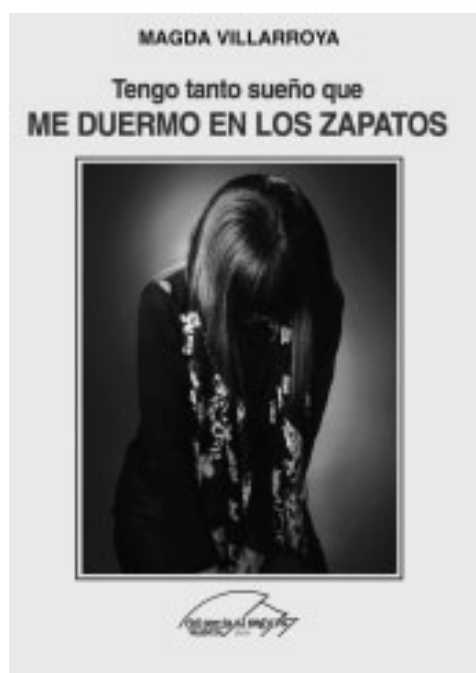
L'escriptora pegolina Elvira Cambrils, aborda en aquest llibre la il·lusió i l'esperança d'aquelles persones que cregueren en allò que hui per hui encara és un somni: que un altre món és possible. Ho fa a través de la vida d'una escriptora entossudida per rescatar històries silenciades en la memòria col·lectiva.

El bes de l'aigua és la història d'una novel·la que encara no està escrita. «Estar sola amb el llibre encara no escrit es estar encara en el primer somni de la humanitat. També és estar sola amb l'escriptura encara erma», deia Duras. Al llarg d'aquestes quatre-centes pàgines la soledat de Maria Sendra és la de tota escriptora que s'encara a un grapat de fulls en blanc, de pàgines verges assedegades d'històries.

□ Berta Rodrigo Mateu
Lletres Valencianes, n° 28

Taquicardia *minor*

Luisa Isabel Alejandra Sánchez-Andilla Soto del Real es una mujer comprometida que presenta el discurso de su existencia enfundada en un papel de abogada de gran reserva y mineralización débil. La trama se deshace en pequeños detalles que consiguen desentrañar, entre constantes taquicardias de baja intensidad, la vida de la protagonista.

**TENGO TANTO SUEÑO QUE
ME DUERMO EN LOS ZAPATOS**

MAGDA VILLARROYA

235 PÁGINES / 978-84-85446-86-5 / 25 EUROS

DEL SÉNIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2010

La novela de Magda Villarroja descansa en un entorno privilegiado y bonancible, rodeado de personajes con tintes valleinclanescos y trazos de vodevil, en una ciudad sin nombre, en un tiempo sin tiempo y en un espacio escénico que transcurre entre el ámbito doméstico y un bufete de abogados atrapado en la estridencia de tres personajes: Lía, la abogada protagonista, madre avezada y defensora a ultranza de los derechos de su propio género; Salomón, alias Lin, abogado de diseño que, aunque de edad adulta, se encuentra, todavía, en proceso de maduración; y Pedro, el conserje-detective-policía retirado, hombre de cultura extraviada que parece haber sido extirpado de las historietas de Ibáñez, (la abogada, en su relación íntima con el lector, lo denomina Mortadelo, por su afición al disfraz), y que actúa de puente entre una vida selecta de cam-

pos de golf, restaurantes *snobs*, coches de lujo y trajes a medida, y acontecimientos que aproximan la historia al ambiente *underground* del género negro. Los distintos personajes que pasan por el bufete y una inyección de intriga, consiguen el resto.

La complicidad de los abogados elaborada día a día, momento a momento, se dibuja como una de las bases sobre las que se desarrolla el hilo conductor de la novela. De otro lado, la vida familiar de Lía, descrita, igualmente, a través de pinceladas propias del arte hiperrealista, se sitúa en el polo opuesto de la trama. Puntos contrarios que se entrecruzan en la escena de una cita concertada para provocar la aparición de Susi, la mala de la película. Un final vertiginoso se apodera del ambiente tranquilo que preside el *iter* de la novela, una paz salpimentada por leves taquicardias sufridas por los protagonistas, (servirá de ejemplo el episodio en el que la abogada se dirige a una tienda de discos para comprar, por encargo de su hijo, un CD del grupo Extremoduro y describe su azoro y alta desazón al tener que pedir la obra por su título: «Iros todos a tomar por culo»). La estabilidad se quiebra, sorpresivamente, para dar un colofón *hollywoodiense* a una historia más propia del cine descriptivo francés de Ju-

lia Delphi, (recordemos la importancia del guión en películas como «Antes del amanecer» o «Dos días en París»).

Villarroya aporta una visión diferente, refrescante, ligera, sin aditivos, dentro del recargado panorama narrativo actual. De esta manera, evita caer en la saturación temática de la novela histórica, o en la, tan de moda, saga de crímenes con apellido eslavo, invitando al lector a abstraerse del mundo real, a través de un texto lleno de matices bien ordenados, expresados en una línea cronológica con pocas referencias al pasado, lo que, sin duda, facilita su lectura.

□ Javier Piñol

Lletres Valencianes, nº 28

Sinsonte

Sinsonte es una novela inusual, exclusivamente gráfica. Su protagonista, el de las cuatrocientas voces, representa a un tiempo el yo y el otro. En su lucha personal contra las vicisitudes de su amargo caminar, este personaje de sombras dibuja a golpe de símbolo el eterno devenir del ser humano.

SINSONTE

VÍCTOR ESCANDELL

IL·LUSTRACIONS DE VÍCTOR ESCANDELL

COL·LECCIÓ «VERSOS BLANCOS. TRAZOS NEGROS», VI

464 PÀGINES / 978-84-937494-1-5 / 24,50 EUROS

VERSOS Y TRAZOS EDITORIAL, VALÈNCIA, 2010

Sinsonte es el libro de una vida, la del protagonista del mismo nombre, puesto que nos presenta su trayectoria existencial desde antes incluso de su concepción hasta más allá de su muerte; pero también es el libro de tu vida, o de la mía, o de la de cualquiera de nuestros ancestros o descendientes, porque este relato visual conformado de símbolos es, a su vez y por su misma naturaleza, el reflejo nítido del sempiterno proceso que lleva al ser humano, hombre o mujer, de la inocencia pueril a la madurez lúcida. No en vano ha seleccionado el autor de la obra el apelativo del protagonista. *Sinsonte* es un personaje particular que comparte nombre con el ave tropical que los descendientes de los aztecas llamaban *centzuntli*, que viene a significar «que tiene cuatrocientas voces». Este extraño pájaro, dicen, es capaz de cantar con la voz de cualquier otro e imitar cualquier

sonido. Una voz, pues, que es todas las voces. Lo particular se torna universal a lomos del poder que el símbolo tiene en nuestra cultura. David Escandell ha buceado en la mitología grecolatina, la religión judeocristiana, la filosofía y la literatura occidentales, para narrar una historia por medio de estilizadas y poderosas imágenes en blanco y negro que requieren, en ocasiones, un cierto esfuerzo de interpretación.

Podemos reconocer cuatro partes en el libro que se corresponden con las cuatro etapas de la vida del personaje, enmarcadas por una suerte de prólogo y epílogo en los que el alma, la *psique* en forma de mariposa como reza la mitología griega, se convierte en el foco permanente de atención visual. Desde el comienzo podemos apreciar que la historia no va a transcurrir por senderos apacibles: la pareja humana crea a Dios a su imagen y semejanza para luchar contra el Caos, lo inexplicable. A partir de ahí, las deidades grecolatinas se cruzan con los personajes bíblicos, los protagonistas de cuentos infantiles con fuerte calado simbólico, las teorías de Darwin y Freud, la obra de Dante o Platón, y un largo etcétera en el que incluimos las aportaciones del propio autor. Unas veces la iconografía elegida está tan arraigada en nuestra cultura que no

ofrece obstáculo alguno para la comprensión de la historia, pero en otras ocasiones, las notas al pie se convierten en una ayuda inestimable.

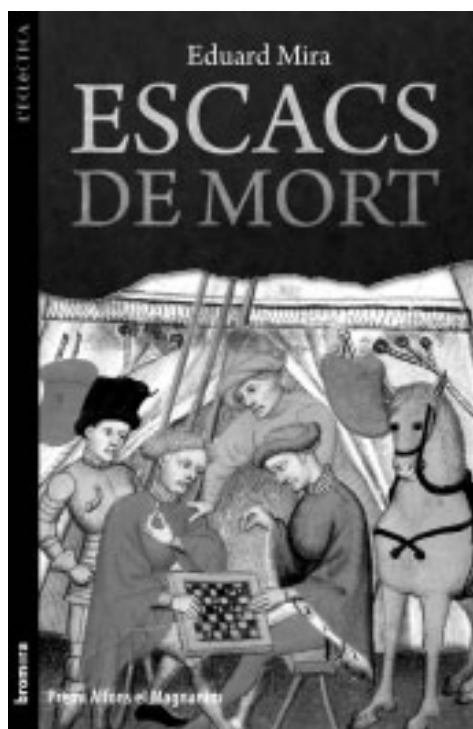
Gráficamente, llama vigorosamente la atención la apuesta de Escandell. El blanco del papel, que lo domina todo, hace las veces de objetivo de una cámara de cine, fijo, impávido, ante el que va transcurriendo la acción. Los personajes entran y salen de plano, segmentados, flotando en esa luz impenetrable que constituye el fondo de cada ilustración, invitando al lector a pasar la página. En muchos aspectos, sobre todo por el dinamismo y sentido de continuidad entre las imágenes, diríamos que estamos ante un cómic en el que cada página constituye una viñeta incommensurable.

En definitiva, un jeroglífico visual que merece una lectura reposada y unas gotitas de reflexión.

□ Miguel Cruz Montalbán
Lletres Valencianes, nº 28

El pes de la història

Des del bordell que regenta a la vila flamenca de Damme, Felip March, fill il·legítim del poeta Ausiàs, repassa els fets més importants de la seua vida. Eduard Mira se serveix dels seus ulls per bastir una vasta recreació d'una època gloriosa: el segle XV.

ESCACS DE MORT

EDUARD MIRA

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM VALÈNCIA DE NARRATIVA 2009

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 181

512 PÀGINES / 978-84-9824-658-2 / 22,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2010

La novel·la històrica és sempre la pràctica d'un delicat equilibri. El que s'estableix, exactament, entre els dos termes del concepte: la literatura i la història. Una equació delicada de resoldre, la solució òptima de la qual, segons els canons, exigeix que la història aporte un marc coherent i les claus per fer intel·ligible el relat, però que en cap cas aspire a prevaldre sobre la narració que se'n explica. No pensa així Eduard Mira.

Escacs de mort tria, a l'hora d'escollir protagonista, una de les famílies, amb els Martorell i els Borja, més emblemàtiques de la història dels valencians: els March. Llinatges, tots ells, que no sols formen part del panteó de les nostres més il·lustres nissagues sinó que, com és bo d'entendre, han alimentat també una part gens menyspreable del patrimoni literari valencià més recent. La tria és comprensible: a l'atractiu d'aquestes famílies, s'uneix una època, el segle XV,

d'esplendor del Regne de València, un moment d'expansió enllà de la mar, d'intrigues i escaramusses amb Castella i també de pugnes internes. Un brou de cultiu impagable per a ambientar un argument que resulte atractiu.

Eduard Mira centra l'atenció en Felip March, fill bastard del poeta Ausiàs i d'una dona sarracena. Una posició que li permetrà, alhora, relacionar-se amb els estaments superiors i també amb la classe baixa: una atalaia perfecta per a descriure'ns, en plenitud, aquella època. I així ho fa l'autor, que no escatima cap detall, ni de les ciutats que trepitja el protagonista, ni de les pràctiques, els rituals o les cerimònies de què és testimoni, ni de les principals activitats econòmiques o militars (si és que totes dues no són una mateixa cosa) d'aquella època. Podríem dir, doncs, que *Escacs de mort* és una immersió plena en uns llocs i un moment que pertanyen al passat, però que estan descrits amb tanta abundància de detalls (alguns d'ells certament minúsculs) que diries que encara és possible documentar-s'hi de primera mà. És cert que també hi ha un fil narratiu –uns crims, unes peces d'escacs, una voluntat d'intriga– que aspira a conduir el lector, i uns personatges prou més que interessants. I també ho és que el llenguatge que fa servir Mira resulta elegant

i ben embastat, ric en arcaïsmes que contribuïsquen a crear l'artifici d'un llenguatge d'època, però també fluid. Malgrat tot, al capdavall, dóna la sensació que Eduard Mira se sent tan còmode en la recreació històrica que acaba reduint l'argument a un fil primíssim, gairebé insignificant. Que satura la mescla d'història i dilueix, fins al mínim possible, l'element narratiu. Una opció legítima, certament. Com legítim resulta també que el lector es plantege quin és realment l'objectiu final del text.

□ Vicent Usó
Lletres Valencianes, n° 28

